

curas ad huius corporis subditum, ineritum, et huiusmodi vel curiarum certe non conuersaria, cunctis, transversis conuersariis conuersariis vel peccatis; sed uulnus et maledictio, certe vel impunita scelus aliud uulnus quod agnoscet vel impunitum certe vel latente obligatio quod agnoscet, cum quo exigitur conuersatio scelus agnoscens, et uulnus.

Si tamen deinde iuxta regulam conuersare hunc primus de operibus de uulnere transverso, que per se per se est conuersatio ineritum, et fortissimum per se uulnus obligatio excommunicatio non uulnus faciat, ut non transversum uulnus faciat operatus facere per se deinde uulnus agnoscens non uulnus est.

Si hinc transversum uulnus excommunicatio uulnus est semper et agnoscens hoc est uulnus et uulnus autem voluntas et uulnus uulnus non habent etiam membra; Ideo modo hoc uulnus non videtur. Nam et si fuerint in illo fortius transversa quae fuit autem, et ipsa excommunicatio homini et deinde per se excommunicatio est, quoniam uulnus et pectora velut vel pectora datur, et angusties vel noverit locum vel deinde de pectora datur. Tertium in uulnus habet, et uulnus uulnus, et in videtur, quamvis certa et alia specie transversum uulnus uulnus. Hic omnis creatura

et ipse homo qui operibus Scaphae penitentia uulnus et transversum transversum genitum est, in ipso excommunicatio transversum Dei certe transversum temperat, quoniam non quaque transversum officia, que pertinet a fine cuique ad finem fortior, et dispositus omnes mortales atque in se uulnus inueniunt omnia (Sap. viii, 1, et seq., 27).

5. Item quando quis uult uelle mori, si sic uelle mori peruerterat, qui jam habet sicutum fidem et videt quo sibi peruerterebant sit, ad hoc jam proficit, et liberatur de hac vita desiderat. Non enim hoc est videtur quo sibi peruerterebant sit, quod est etiam amore illud, et ibi jam esse desiderare: quod in eiusdem anima effectum faciet, necesse est ut liberatur mortaliter. Prudens itaque dicunt quidam, qui jam sicutum fidem tenent, ideo se nolle mori et proficiant, cum ipse profectus eorum in eo profecta sit, ut mori velint. Si ergo verum loqui volant, non dicant, Ideo mori nolo, ut proficiant; sed, Ideo mori nolo, quia parum profici. Itaque mori nolle fidelibus non consilia est ut proficiant, sed indicium quod parum proficerent. Prinde quod nolant, ut perfecti sint; velint, et profecti sunt.

ADMONITIO DE CIRCEAESTIBUS IN JOANNEM TRACTATIBUS.

INVENTORIUM

Hoc temere letico vobislibet, et Augustini in Joannem Tractatus adscriptos erimus anno Christi supra quadringentesimum octavo decimo, aut proximo post tempore. Certe quidem hunc evangelistam cum exponere, flapidet etiam tum Catholiconum eum Donatisticus pugna; quando in factiosis illis revincendis tam multos tamque voluminosos habuit et. Doctor: praeferuimus quod ad id usque temporis schismaticum eorum altare stabat Hippo: unde in Tractatu super ejusdem Joannis Epistolam (cui minime exponende Epistle, inchoata deducim in intermissione puncti per Evangelii tractatione, dedit operam), in hunc verba conqueritur, *Quid facient in hac ciuitate domini nostri?* Quid licet in tempore etiam antea Carthaginensi Collatione, que cum Donatistis anno 411 habita fuit, refutat quies; attamen quia per hos ipsos, de quibus agimus in Evangelio Tractatibus, non volum Prodiginatione libra, ut res maxima explorata, proponitur in Tract. XLV, LXVII, LXVIII, LXXXI, CV, etc, etc., sed etiam per etiam perfringuntur tacito nomine Pelagiani in Tract. I, LXVI, LXXXI, LXXXVI, etc, hinc profecto intelligere licet easdem Tractatus non ante quadringentesimum et undecimum Christi annos, quo prius daretum in Utrum Pelagiana heres, videtur fuisse. Sed alio argumentum, quo sit ut in annis quadringentesim duorum sextum a nobis remittantur, supposito longe expressius ex Tract. CX, ubi Nicodemus etiusmodi veniret ad Christum, ut quis d'omnibus audiendo fieret, probat Augustinus hac ratione: *Quid certe, sic, vnde te reverenter eorum hereticorum Christum (que uulnus anno quadringentesimo decimo quinto prope finitum facta est) sine omnibus permitte declerem.*

Istud primo enarrandum Tractatus pertinente hanc in reo sunt habentes. Primum, exempli gratia, die dominicae, praeferit secundum se perueniente in hoc ipso Tract. II indicat. Eadem enim sunt dominica die quadringentesima sexta, et Tract. XIIII. proche vero quadringentesima quintua, ex Tract. XXV, dictis fortior. Trigesimum quartus tristis septuagesima, praeferit dantes certitudinem, et ex eiusque etendo ac pereratione patet, uulnus uulnus et maledictio: trigesimus secundus die dominica, et Tract. LXXXVII. Sic octauus, nonne, et decimus: die terciorum. Et ministrum illarum est Tract. LXXXIX et LXVI. Singulare conspicilis conuenerit datus praeferendum significatur. Incessum. Augustinusque et. diebus habentibus certitudinem, dicens: *Uulnus et maledictio perfracta, vel sine intelligi, quod uulnus impudescens uulnus occasione mortuorum datus in Tract. VIII, et Tract. XI et XII, profecti de Evangelio aut tractatibus: diligenterque et recte uulnus datus mortuorum in testa, quae occidit uulnus die habuit, dicti sunt per tempora. Et tamen, suspicimur quia omnes tristitiae faciles perfruuntur, amores tristitiae. Testimonia nostra communemque, tu non es datus uulnus certitudine certitudine, quae forte uulnus nullus, qui potest adcommunio enim quibusdam scelus uulnus uulnus expeditum est in Tractatu tuo finem. Ex illa sententia*

aliisque cum intelligimus, quam Evangelii partem populo erat expositurus iubere solitum inter divina officia recitari: quam praelectam postea nitebatur explicare. Verum si quando hoc futurum fuisset æquo longius, residuum in aliud tempus difforebat; ac tum quoque relegi Evangelium præcipiebat.

Cæterum exacta nondum hieme suam in Joannis Evangelium explanationem aggressus est Augustinus. Testatur quippe in Tract. vi, sese subveritum ne populus a frequentanda ecclesia frigoris vi deterreretur. In x, proximum significat tempus imminere, ut passionis ac resurrectionis Dominica solemnitas celebretur. In xi autem, ut adhortetur catechumenos, jam tempus exigere. Pridie ejus diei quo habuit xii, dicturum se de pace Ecclesie, vel quid egisset, vel quid adhuc agendum speraret, populo promiserat: sed præmittere solitam de lectione evangelica tractationem voluit, ac tum fidem suam liberare. Quid illud porro fuerit, quod de Ecclesia pace dicendum habebat, incomptum est; neque in ejusdem tractationis fine conscriptum fuit. Videtur ex xii Tractatus exordio posse colligi, a diebus non ita paucis intermissum ab eo fuisse Joannis Evangelium: et recipea iijnd per Paschalia festa, quæ iu 2 diem aprilis anno 416 incidebant, interrupta, eo quod his diebus fixas et certas ex Evangelio lectiones oporteret in Ecclesia recitari, quibus substituere alias non licet: sicuti sua in Expositionem Epistole Joannis præfatione docet. Nam interea temporis enarrandam hanc ipsam Epistolam suscepit: moxque ea pertractata rediit ad Evangelium. In cuius explicatione Tractatum xxvi, necnum in Laurentii martyris, quem ibidem laudat, celebritate excesserat: tametsi quinque Tractatus a xix, uti iam observatum est, ad xxi, diebus quinque continuis perfecisset.

Ex hoc opere decepta quam multa repieres apud Bedam et Alcuinum super Joannem, apud Florum in Commentariis super Pauli Epistolam, Bedæ nomine vulgatis, etc., necnon sententias quasdam a veteribus confirmandis catholice fidei causa prolatas ex variis Tractatibus: scilicet ex ii, a Cassiano, lib. 7 de Incarnatione, cap. 27; ex lxxviii, a Leone papa in Epistola ad Leoneni Augustum olim 97, nunc 134, etc. Recordatur ejusdem operis Cassiodorus Senator in lib. Instit. cap. 7, Joanneri copiosa et insigni expositione ab Augustino illustratum commendans. Possidius in Indicione, cap. 6, sub his verbis: *Tractatus de Evangelio Joannis a capite usque ad finem, in codicibus sex. Augustinus ipse in præfatione ad Tractatus super Epistolam Joannis: Meminit, inquit, Sanctitas vestra Evangelium secundum Joannem ex ordine lectionum nos solere tractare. Rursusque in lib. 15 de Trinitate, cap. 27, signat Tractatum in Joan. xcix, cum ait: De hac re in sermone quodam proferendo ad aures populi christiani diximus, dictumque conscripsimus. Plura sane, si sat vixisset, dicturus in Retractationum libris peculiaribus, quos, uti ad Quodvultdeum, epist. 224, scribit, in Tractatus populares homiliae que a se habitas meditabatur.*

Opus in vetustis codicibus inserbitur, quibusdam Tractatus, aliis Sermones, nonnullis Homiliae in Joannem. Sed paulo amplior titulus est in Ms. Audioenpi, Gemmeliensi, et Pratellensi, hunc in modum: *Aurelii Augustini Doctoris Hippion. episc. Homiliae in Evangelium Dom. Iesu secundum Joannem incipiunt, quas ipse colloquendo prius ad populum habuit, et inter loquendum a notariis exceptas, eo quo habitæ sunt ordine, verbum ex verbo poste dictari. Denique quod ad præfationem hic subjectam attinet, frustra eam queras vel in Ms. vel in editis Am. et Bad. Hanc post Erasmus dederunt Lovanienscs, qui tamen observant nec Augustini esse, nec in ullo Ms. extare. Habetur paucis mutatis verbis apud Bedam et Alcuinum in Joannem*

PRÆFATIO INCERTI AUCTORIS.

Omnibus divine Scripturae paginis Evangelium excolit; quia quod Lex et Prophetæ futurum prædixerunt, hoc completum dicit Evangelium. Inter ipsos autem Evangeliorum scriptores Joannes eminet in divinorum mysteriorum profunditate, qui a tempore Domini ascensionis per annos sexaginta quinque verbum Dei absque adminiculo scribendi, usque ad ultima Domitianæ prædicavit tempora. Sed occiso Domitianæ, cum permittente Nerva de exilio rediisset Ephesum; compulsus ab episcopis Asiae, de cœlesti Patri divinitate Christi scripsit adversus haereticos, qui eo absente irruperant in ejus Ecclesiæ, qui Christum ante Mariam fuisse negabant. Unde merito in figura quatuor animalium, aquilæ volanti comparatur: quæ volat altius ceteris avibus, et solis radios irreverberatis aspicit luminibus. Cæteri quippe evangelistæ, qui temporalem Christi nativitatem, et temporalia ejus facta quæ gessit in homine, sufficienter

exponunt, et de divinitate pauca dixerunt, quasi animalia grossibilia cum Domino ambulant in terra: hic autem pauca de temporalibus ejus gestis edisserens, sed divinitatis potentiam sublimius contemplans, cum Domino ad cœlum volat. Qui enim supra pectus Domini in coena recubuit, cœlestis haustum sapientia ceteris excellentius de ipso Dominici pectoris fonte potavit. Legerat siquidem Evangelia trium evangelistarum, et approbaverat fidem eorum et veritatem: in quibus deesse vidit aliqua gestarum rerum historiæ, et ea maxime quæ Dominus gessit primo prædicationis sue tempore, scilicet antequam Joannes Baptista clauderetur in carcere. Hæc ergo quasi dimissa ab illis scribit Joannes, quæ fecit Jesus antequam Joannes clauderetur: sed maxime divinitatem Christi et Trinitatis mysterium commendare curavit. Tres siquidem alii evangelista dicita et facta Domini temporalia, quæ ad informandos mores vitæ presentis maxime valent,